

Jauns komercnoslēpumu regulējums: uzņēmēju intereses līdzsvarā ar žurnālistu un trauksmes cēlēju tiesībām

28. Jūl. 2016

<http://ibizness.lv/raksti/juridiskie-padomi/juridiskie-padomi/jauns-komercnoslepumu-regulejums-uznemeju-intereses-lidzsvara-ar-zurnalistu-un-trauksmes-celeju-tiesibam/9630>

Andris Tauriņš, SORAINEN zvērināts advokāts

Eiropas Savienības Padome 2016. gada 26. maijā apstiprināja ilgi gaidīto direktīvu par zinātības un komercnoslēpumu aizsardzību pret to nelikumīgu iegūšanu, lietošanu un izpaušanu. Tas noticis tikai pāris nedēļas pēc tam, kad Baraks Obama parakstīja ASV Komerccnoslēpumu aizsardzības aktu. Kas par sakritību!

Jaunā ES direktīva nosaka komercnoslēpumu aizsardzības minimālos standartus visā savienībā. Šāda harmonizācija ir nepieciešama, jo komercnoslēpumu aizsardzības noteikumi dalībvalstīs atšķiras un tas var novest pie fragmentēta ES tirgus. Citiem vārdiem, uzņēmēji var atturēties no investīcijām vai izpētes un attīstības vienā vai otrā dalībvalstī, ja tur viņu biznesa noslēpumi netiks pienācīgi aizsargāti. Jāatzīst, visnotaļ nevēlama parādība globālajā konkurencē.

Plašāka komercnoslēpuma definīcija

Direktīva ievieš vienotu komercnoslēpuma definīciju. Saskaņā ar direktīvu komercnoslēpums ir informācija, kas, pirmkārt, ir slepena, t.i., tā nav vispārzināma vai pieejama personām vidē, kas parasti strādā ar attiecīgo informācijas veidu. Otrkārt, šādai informācijai ir esoša vai potenciāla komerciāla vērtība, t.i., to var izmantot uzņēmējdarbībā un gūt peļņu. Treškārt, komercnoslēpuma turētājs ir veicis saprātīgus konkrētai situācijai atbilstošus komercnoslēpuma saglabāšanas pasākumus.

Atšķirībā no šobrīd Latvijas Komerclikumā iekļautās definīcijas Direktīva paplašina komercnoslēpuma jēdzienu. Piemēram, Komerclikums noteic, ka komercnoslēpums ietilpst komersanta uzņēmumā. Savukārt direktīva šādu ierobežojumu neparedz un aizsargā arī privātpersonai piederošu komercnoslēpumu, kam var piemist pat tikai potenciāla komerciālā vērtība.

Aizsardzība pret nelikumīgu iegūšanu, izmantošanu un izpaušanu

Direktīva aizsargā pret komercnoslēpumu nelikumīgu iegūšanu, lietošanu un izpaušanu, tostarp pret neatļautu dokumentu vai elektronisko datu kopēšanu, vai pret konfidencialitātes līguma pārkāpumiem. Vienlaikus ir noteikts, ka par neatļautu komercnoslēpumu iegūšanu netiks uzskatītas darbības, ja komercnoslēpums tiks iegūts, veicot neatkarīgus pētījumus vai pat izjaucot un testējot likumīgi iegūtus produktus.

Aizskartajiem komercnoslēpumu īpašniekiem jaunais regulējums sniegs civiltiesiskās aizsardzības līdzekļus pārkāpumu pārtraukšanai un efektīvai aizsardzībai tiesā. Piemēram, uzņēmējs varēs vērsties ar zaudējumu prasību pret informācijas “nopludinātāju” vai prasīt tiesu aizliegt konkurentam izmantot “nopludināto” informāciju produktu ražošanā. Šādi līdzekļi Latvijas tiesībās jau pazīstami attiecībā uz preču zīmju un patentu tiesību pārkāpumiem. Taču direktīva paredz arī jaunus noteikumus, piemēram, ar komercnoslēpumu izpaušanu saistītās prasības maksimālais noilgums būs seši gadi.

Žurnālistu, trauksmes cēlēju un darbinieku aizsardzība

Direktīvas tapšanas gaitā liela uzmanība bija pievērsta jautājumiem, kas saistīti ar direktīvas ietekmi uz izmeklējošo žurnālistiku, trauksmes cēljiem un darbinieku mobilitāti. Sākotnējā direktīvas versijā augsti kvalificētu darbinieku pāriešana konkurējošā uzņēmumā tika ierobežota. Gala versijā šādi ierobežojumi novērsti, vienlaikus paredzot darbiniekiem pienākumu, aizsargāt iepriekšējā darba vietā uzzināto komercnoslēpumu.

Turklāt ir precizēts, ka komercnoslēpums nav “pieredze un prasmes, kas godīgi iegūtas darba pienākumu ietvaros.” Tādējādi uzņēmējiem ir ieteicams pārskatīt savu speciālistu darba līgumus, precizējot pieredzes un prasmju robežas, kas neietilpst komercnoslēpumā. Tas palīdzēs vēlāk celt prasības pret negodprātīgiem bijušajiem darbiniekiem, kuri nodevuši komercnoslēpumu konkurentiem.

Lai sabiedrība varētu uzzināt par likumu pārkāpumiem, direktīvā iekļauta trauksmes cēlēju aizsardzība. Tas nozīmē, ka Komercnoslēpuma īpašniekam nebūs tiesību vērst prasību pret personām, kuras sabiedrības interešu vārdā būs atklājušas informāciju par tādiem pārkāpumiem kā kukuļošana, izvairīšanās no nodokļu samaksas vai vides piesārņošana. Tiesai būs uzlikts par pienākumu vērtēt, vai attiecīgajā gadījumā pastāv sabiedrības intereses uz šādu informāciju. Līdzīgs izņēmums attiecināts uz medijiem, it sevišķi pētniecisko žurnālistiku, kas komercnoslēpumu ieguvuši, lietojuši un izpauduši sabiedrības interešu vārdā, īstenojot preses brīvības lomu. Ņemot vērā izplatītos korupcijas riskus atsevišķās Latvijas tautsaimniecības nozarēs, kā arī pastāvošos ēnu ekonomikas apjomus, žurnālistu, viņu avotu un trauksmes cēlēju aizsardzība ir būtisks un nepieciešams izņēmums.

Latvijai tāpat kā citām dalībvalstīm būs divi gadi, lai direktīvu pārņemtu nacionālajās tiesībās.